

Багатство й краса української мови

Мета: поглибити знання учнів про багатство української мови; зміцнювати любов до рідної мови через осягнення її краси, милозвучності

Очікувані результати: учні розуміють, у чому полягають багатство й краса української мови, її милозвучності й мелодійності, усвідомлюють роль рідної мови в житті людини й суспільства.

Обладнання: підручник, дидактичний матеріал

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

■ I. Мотивація навчальної діяльності школярів. Оголошення теми й мети уроку

Проблемні питання.

- У чому виявляється краса української мови?
- Що дає рідна мова кожному з нас?

■ II. Сприйняття й засвоєння навчального матеріалу

1. Слово вчителя.

План пояснення нового матеріалу

- 1) Рідна мова — невід'ємна частка Батьківщини.
- 2) Рідна мова єднає покоління.

2. Робота з підручником.

- 1) Опрацювання теоретичного матеріалу _____
- 2) Виконання вправ і завдань _____

3. Тренувальні вправи.

- 1) Спишіть, замість крапок уставте пропущені букви.

Надзв..чайна мова наша є ще та..мницею. В ній усі тони й ві..тінки, всі пер..ходи звуків від тв..рдих до найніжніших. Д..вуєшся дорожності мови нашої! В ній що не звук, то под..рунок, все крупно, з..рнисто, як самі перла (М. Гоголь)

- 2) Запишіть речення, підкресліть у них головні й другорядні члени. Поясніть уживання коми.

Кожна українська господиня завжди дбайливо доглядала своє житло. З селянської хати пішли у світ велетні думки: Григорій Сковорода, Тарас Шевченко, Іван Франко, Олександр Довженко. Буду я навчатись мови золотої... (А. Малишко)

4. Робота в групах.

Складіть і запишіть речення про хату, сад, город, місто, край Батьківщину. Визначте головні й другорядні члени речення.

5. Робота з текстом.

Прочитайте виразно тексти. Поясніть, завдяки чому досягає милозвучність української мови.

Барвистість одвічна народної мови —
Це щось невимовне, прекрасне, казкове:
І ласка любові, й зелена калина,
І пісня досвітня в гаях — солов'їна.

(П. Усенко)

Які чудесні барви у нашій рідній мові,
Які відтінки різні від Сейму аж по Сян!
У Києві говорять інакше, ніж у Львові,—
і черногуз, і бусол, лелека і боцян...

(Д. Білоус)

6. Пояснювальний диктант.

Запишіть речення. Поясніть уживання розділових знаків.

Мова народу твориться колективно, беруть участь у цьому великому процесі і сивий людський досвід, і закохана юність, і бурхлива дитяча уява. (Олесь Гончар) Мову ревниво оберігають мовознавці — невтомні творці граматики і словників. (І. Вихованець) Смерть мови — то смерть нації. (І. Огієнко) Розумним словом можна підбадьорити, надихнути на творчість, на добрий вчинок, на геройство. (І. Вихованець) Слова — це кольорові камінці. Мало їх назбирати — треба ще з них навчитися узори викладати. (І. Вільде)

■ III. Домашнє завдання, інструктаж щодо його виконання

- 1) Вивчити теоретичний матеріал _____
- 2) Виконати вправи _____

■ IV. Підсумок уроку

Інтерактивна вправа «Мікрофон».

— Що корисного ви винесли з уроку?

Зміст

Урок 1	Багатство й краса української мови	2
Урок 2	<i>Розвиток зв'язного мовлення.</i> Повторення вивченого про мову і мовлення. Ситуація спілкування	4
Урок 3	Словосполучення й речення. Головні та другорядні члени речення.	6
Урок 4	Просте речення. Розділові знаки в простому реченні.	8
Урок 5	Звертання. Вставні слова та сполучення слів	10
Урок 6	Однорідні члени в простому реченні	12
Урок 7	Складне речення. Розділові знаки в складному реченні.	14
Урок 8	Пряма мова. Діалог. Розділові знаки при прямій мові й діалозі.	16
Урок 9	<i>Розвиток зв'язного мовлення.</i> Структура тексту. Тема й основна думка тексту.	18
Урок 10	<i>Розв'язок зв'язного мовлення.</i> Повторення відомостей про стилі й типи мовлення. Докладний усний переказ тексту художнього стилю	20
Урок 11	<i>Контрольна робота № 1.</i> Тестування	22
Урок 12	Групи слів за походженням: власне українські й запозичені слова. Глумачний словник української мови. Словник іншомовних слів	24
Урок 13	<i>Розвиток зв'язного мовлення.</i> Усний докладний переказ художнього тексту розповідного характеру.	26
Уроки 14–15	Активна й пасивна лексика української мови. Застарілі слова, неологізми	28
Урок 16	<i>Розвиток зв'язного мовлення.</i> Усний докладний переказ тексту з елементами опису природи	30
Уроки 17–18	Групи слів за вживанням: загальноживані й стилістично забарвлені слова	32
Урок 19	Діалектні слова	34
Урок 20	Професійні слова й терміни.	36
Урок 21	Офіційно-ділова лексика	38
Урок 22	<i>Розвиток зв'язного мовлення.</i> Офіційно-діловий стиль. Ділові папери. Складання оголошення	40
Урок 23	<i>Розвиток зв'язного мовлення.</i> Вибірковий переказ тексту наукового стилю з елементами роздуму	42
Урок 24	Фразеологізми. Поняття про фразеологізм, його лексичне значення. Ознайомлення з фразеологічним словником.	44
Урок 25	Джерела української фразеології. Прислів'я, приказки, крилаті вислови, афоризми як різновид фразеології	46
Урок 26	<i>Контрольна робота № 2.</i> Тестування. Навчальне читання художнього тексту мовчки	48
Урок 27	Аналіз контрольної роботи	50
Уроки 28–29	Змінювання й творення слів. Основні способи словотвору. Твірне слово — база для утворення іншого слова.	52
Урок 30	Основні способи словотворення. Ознайомлення зі словотвірним словником	54
Урок 31	<i>Розвиток зв'язного мовлення.</i> Особливості будови роздуму. Усний докладний переказ розповідного тексту, що містить роздум.	56
Урок 32	Словотвірний ланцюжок. Словотвірний розбір слова. Словотвірний словник.	58
Уроки 33–34	Зміни приголосних при творенні слів.	60
Урок 35	<i>Розвиток зв'язного мовлення.</i> Письмовий докладний переказ розповідного тексту з елементами опису природи.	62
Уроки 36–37	Складні слова. Правопис складних і складноскорочених слів	64
Урок 38	<i>Контрольна робота № 3.</i> Тестування. Читання мовчки.	66
Урок 39	Загальна характеристика частин мови	68

рок 40	Іменник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.....	70
рок 41	Іменники — назви істот і неістот. Іменники — загальні й власні назви. Велика буква й лапки у власних назвах	72
рок 42	<i>Розвиток зв'язного мовлення. Контрольний переказ тексту розповідного характеру</i>	74
рок 43	Рід іменників. Іменники спільного роду.....	76
рок 44	Число іменників. Іменники, що мають форму тільки однини або тільки множини. Збірні іменники.....	78
рок 45	Відмінки іменників, їх значення.....	80
рок 46	Поділ іменників на відміни й групи. Відмінювання іменників.....	82
рок 47	<i>Контрольна робота № 4. Тестування</i>	84
рок 48	Відмінювання іменників I відміни.....	86
рок 49	Відмінювання іменників II відміни.....	88
рок 50	Особливості відмінювання іменників чоловічого роду II відміни в родовому відмінку однини.....	90
рок 51	Відмінювання іменників III відміни.....	92
рок 52	Відмінювання іменників IV відміни.....	94
рок 53	Контрольний диктант.....	96
рок 54	<i>Розвиток зв'язного мовлення. Складання діалогів</i>	98
рок 55	<i>Розвиток зв'язного мовлення. Письмовий докладний переказ тексту художнього стилю з творчим завданням.....</i>	100
рок 56	Незмінювані іменники. Рід незмінюваних іменників.....	102
рок 57	Відмінювання іменників, що мають форму лише множини.....	104
рок 58	<i>Розвиток зв'язного мовлення. Твір-оповідання за жанровою картиною</i>	106
рок 59	<i>Контрольна робота № 5. Тестування</i>	108
рок 60	Особливості творення іменників. Правопис складних іменників.....	110
уроки 61–62	Правопис іменників. Написання не з іменниками.....	112
рок 63	Літери <i>e, u, i</i> в суфіксах <i>-ечк-, -єчк-, -ичк-, -ечок-, -ичок, -инн(я), -інн(я); -єнн(я), -єнн(я), -ив(о), -єв(о)</i>	114
рок 64	Особливості написання іменників у кличному відмінку.....	116
уроки 65–66	Написання та відмінювання імен по батькові.....	118
уроки 67–68	Підсумкові уроки з теми «Іменник як частина мови».....	120
рок 69	Навчальний диктант.....	122
рок 70	Прикметник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.....	124
рок 71	Групи прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні. Творення та правопис прикметників.....	126
рок 72	Перехід прикметників з однієї групи в іншу.....	128
уроки 73–74	Ступені порівняння прикметників.....	130
уроки 75–76	Відмінювання прикметників. Прикметники твердої та м'якої груп.....	132
рок 77	Повні та короткі форми прикметників.....	134
рок 78	Творення прикметників. Перехід прикметників в іменники. Морфологічний розбір прикметників.....	136
рок 79	<i>Контрольна робота № 6. Тестування</i>	138
рок 80	Написання прикметників із суфіксами.....	140
рок 81	Зміни приголосних при творенні відносних прикметників за допомогою суфіксів <i>-ськ-, -ств(о), -цьк-, -цтв(о), -зьк-, -зтв(о)</i>	142
рок 82	<i>Розвиток зв'язного мовлення. Повідомлення на лінгвістичну тему в науковому стилі</i>	144
рок 83	Написання не з прикметниками.....	146